Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Tĕrgulu Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare, Tĕrgulu Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulŭ inserțiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta" ese în fiă-care ḑi
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl.
N-rii de Dumineca 2 fl. pe anŭ.
Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brasovŭ:
la administrațiune, piața mare, Tĕrgulu Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ și inserțiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 33. Brașovŭ, Sâmbătă, 13 (25) Februarie 1893.

Crisa la noi.

Brașovŭ, 12 Februarie v.

In timpulŭ acesta alŭ criselorŭ, titlulŭ de mai susŭ, suntemŭ siguri, nu va produce sensațiă.

Noi, Românii asupriți, amŭ începutŭ sĕ ne obicĭnuimŭ cu crisele periculóse, ce de ḑecĭ de anĭ amenință și bunăstarea nóstră morală și cea materială. Crisele la noi suntŭ permanente, unŭ rĕu, care își are rădĕcinile sale vechĭ și afunde, ce nu se potŭ stêrpì cu una cu dóuĕ. Ar fi dér de prisosŭ a mai vorbi de esistența acestorŭ crise, când ḑiarele nóstre ḑilnicŭ înregistrézā plângerile nesfêrșite ale poporului asupra criticei situațiunĭ, ce i-o creézā dușmanii seculari ai naționalității sale aci pe unŭ tĕrêmŭ, aci pe altulŭ.

Décă cu tóte aceste vorbimŭ de-o crisă la noi, acésta are o însemnătate cu totulŭ alta și nu ne sfiimŭ a-o spune, o însemnătate multŭ mai tristă.

Căcĭ, pe câtă vreme periculŭ, ce ne amenință, vine numai din afară, dela unŭ dușmanŭ, care lucră la dĕrăpănarea nóstră, scimŭ cu cine avemŭ de lucru, scimŭ sĕ ne ferimŭ de elŭ și sĕ ne înarmămŭ cu totŭ ce ne stă la disposiția, ca sĕ ne apĕrămŭ și sĕ ne mântuimŭ; când însĕ se nasce în sînulŭ nostru neîncredere, suspițiune și îndoiélă în forțele proprii, când începemŭ a ne pierde răbdarea, cumpĕtulŭ și curagiulŭ, de care avemŭ neapĕrată lipsă în lupta comună cu inimiculŭ comunŭ și găsimŭ plăcere de a ne certa cu patimă noi între noi, atuncĭ nu mai scimŭ cu cine avemŭ de a face și de cine sĕ ne ferimŭ, ne zăpăcimŭ, ne pierdemŭ ținta din ochĭ, ne slăbimŭ rêndurile și ne îngreunămŭ, ba ne facemŭ cu neputință chiar lupta de apĕrare și de mântuire.

In fața unui astfelŭ de periculŭ îngrozitorŭ ne aflămŭ noi aḑĭ și décă susținemŭ, că e crisă la noi, înțelegemŭ acelŭ lungŭ lanțŭ de imprudențe, imbecilitățĭ, patimĭ și slăbiciunĭ, care de unŭ șirŭ de anĭ încóce mai alesŭ, turbură din ce în ce mai multŭ apele nóstre, vêrêndŭ cérta și intriga între noi, într'unŭ timpŭ, când numai de-o singură ideiă amŭ trebui sĕ fimŭ stăpânițĭ: aceea a liberării neamului.

In istoria neajunsurilorŭ, ce le-au creatŭ în timpulŭ mai nou poporului nostru imprudența și patima, fără îndoială, că unŭ locŭ de frunte va ocupa așa poreclita „cestiune română la Brașovŭ".

De vre-o douĕ lunĭ de ḑile colónele „Tribunei" din Sibiiu rĕsună de strigătele și de țipetele unorŭ dascălĭ tinerĭ dela gimnasiulŭ românŭ din Brașovŭ. „Cestiunea română la Brașovŭ" este variată în tóte tonurile. „Tribuna" face sensațiă, ér tinerii latiniștĭ și cu bĕtrânii lorŭ ortacĭ filolatinĭ nu mai vorbescŭ decâtŭ de trădare și tractézā pe mai marii școlei, ca pe nisce părințĭ denaturațĭ, carĭ ar fi gata în totŭ momentulŭ sĕ sugrume propriulŭ lorŭ fĕtŭ.

Ce s'a întêmplatŭ?

Tinerii dascălĭ puteau fi nemulțămițĭ cu mersulŭ lucrurilorŭ la gimnasiu, puteau sĕ găséscă într'una séu într'alta scăderĭ, carĭ reclamau o grabnică îndreptare. Puteau, deși venițĭ numai de ierĭ, de alaltaerĭ la institutŭ și fără de esperiență încă, sĕ devină chiar nerăbdătorĭ de a vedé delăturate odată acele aventuale scăderĭ.

Tóte aceste le puteau face, numai unŭ lucru nu le era permisŭ tinerilorŭ dascălĭ în nicĭ unŭ casŭ; de a trece marginile modestiei, de a deveni încreḑuțĭ și îngâmfațĭ, și de a ignora fapte, stărĭ și împrejurărĭ reale, sub a cărorŭ influință se află institutulŭ, și ei înșișĭ; c'unŭ cuvêntŭ nu le era permisŭ de a fi imprudențĭ.

Din nenorocire însĕ dênșii n'au ținutŭ sémă de aceste esigențe și acum vedemŭ resultatulŭ: unŭ profesorŭ destituitŭ, interesele gimnasiului amenințate, patimele și urele ațîțate...

Acésta de sigurŭ că n'a pututŭ sĕ fiă idealulŭ acelora, carĭ în discursulŭ ținutŭ la sĕrbătórea școlară a Sf. Sofii, patróna gimnasiului, de profesorulŭ Ghiță Popŭ, vedeau unŭ felŭ de înaugurare a unei „nouĕ epoce" în viéța gimnasiului.

Era lucru cutezatŭ și prea de totŭ pretențiosŭ a atribui atâta farmecŭ unui discursŭ, care orĭ și câtŭ de bine sêmțitŭ sĕ fi fostŭ, lăsa încă fórte multŭ de doritŭ atâtŭ în formă, ca și în fondŭ.

Ce sĕ-i facĭ însĕ, décă așa este „curentulŭ", și după „curentŭ" alérgă mulțĭ de unŭ timpŭ încóce, că totŭ ce s'a făcutŭ până acuma sĕ fiă privitŭ ca lucru prostŭ și cu totulŭ neîndestulitorŭ. Ear de aci încolo? — Vețĭ vedé, décă vețĭ trăi!

„Curentulŭ" l'a făcutŭ pe unulŭ séu altulŭ dintre tinerii noștri dascălĭ sĕ crédă, că numai ei au idei clare și sănĕtóse despre crescerea tinerimei, că cei ce până acuma au lucratŭ aicĭ ḑecĭ de anĭ în brazda culturei naționale, au fostŭ nisce ignoranțĭ și ómenĭ fără de adevĕratulŭ sêmțŭ...

Acéstă părere ar fi fostŭ încâtva de scusatŭ, — puindu-se în contulŭ idealelorŭ tinerețelorŭ, carĭ în avêntulŭ lorŭ impetuosŭ credŭ adese-orĭ a cuceri o lume întrégă, décă rĕmânea în limitele modeste ale convicției personale.

Dér profesorulŭ din cestiune a aflatŭ de bine aș-ĭ publica discursulŭ și a admisŭ sĕ se facă în lume mare svonŭ cu elŭ, fiindŭ afișatŭ dênsulŭ ca inițiatorulŭ unei nouĕ direcțiunĭ.

Acésta a fostŭ nemodestŭ și imprudentŭ tot-odată.

Nemodestŭ, pentru-că n'a ținutŭ semă de meritele, jertfele și străduințele celorŭ ce au întemeiatŭ școla și iau premersŭ ca zeloșĭ dascălĭ ai poporului românŭ; imprudentŭ, pentru-că nu s'a gânditŭ la urmările, ce le putea avé o astfelŭ de procedere într'unŭ timpŭ când adversarii culturei nóstre naționale pândescŭ cu sete ocasiunile de a lovì în șcólele nóstre naționale și de a împedeca, în interesulŭ maghiarisării, desvoltarea lorŭ regulată și priinciósă.

Faptulŭ publicării acelui discursŭ și alŭ esploatării lui ḑiaristice a fostŭ tot odată și nepoliticŭ și rĕspunderea pentru acésta cade asupra ḑiarului, care l'a publicatŭ și l'a esploatatŭ.

Ce este însĕ mai durerosŭ, esploatarea discursului profesorului Ghiță Poppŭ în „Tribuna" s'a făcutŭ într'unŭ modŭ ostilŭ și pătimașŭ față cu autoritățile superióre ale școlei. Acésta a ațîțatŭ foculŭ patimelorŭ, carĭ din nenorocire fierbŭ și clocotescŭ de anĭ de ḑile în sînulŭ frațilorŭ noștri sibienĭ. Patima nasce patimă și așa avurămŭ durerea sufletéscă de a vedé ripostându-se în colónele „Telegrafului Românŭ" de pe la finea anului trecutŭ (nr. 122) într'o corespondență infectă, care cu-o lipsă de bunŭ sêmțŭ și de tactŭ uimitóre, insinua tinerilorŭ dascălĭ, că arŭ voì sĕ facă din școlă unŭ „cuibŭ de agitațiune politică".

Și pe când cei doi se certau și se hărțuiau astfelŭ între sine, alŭ treilea, viclénulŭ conte Csaky, își rîdea în pumnĭ, căcĭ i-se deschidea plăcutulŭ prospectŭ de a da o lovitură sguduitóre și gimnasiului românŭ din Brașovŭ, care până acuma a sciutŭ sĕ încungiure orĭ-ce carambolŭ mai seriosŭ cu stăpânirea unguréscă.

Csaky sciea fórte bine, că merge la sigurŭ, căcĭ mai întêiu legea de școle îi dă guvernului o putere discreționară, în casurĭ de pretinsă direcțiune în contra statului, care direcțiune se'nțelege, totŭ guvernulŭ își reservă a-o constata prin organele confesionale, séu décă aceste nu corespundŭ, prin organele sale proprii; alŭ doilea era convinsŭ Csaky, că Metropolitulŭ nu va cuteza a-i opune o resistență seriósă și energică, pentru-că îi lipsea autoritatea necesară față cu guvernulŭ și pentru-că afacerea era deja deochiată prin imprudentele și pătimașele discusiunĭ în memoratele foi publice.

Astfelŭ prin netactŭ și imprudență ajunse lucrulŭ până la intervenirea guvernului și la faimosulŭ decretŭ de destituire.

Nu ne ertă spațiulŭ de a vorbi aḑĭ și despre acestŭ decretŭ, care prin contraḑicerile sale caracteriséză așa de viu trista stare în care ne aflămŭ sub regimulŭ forței și sub jugulŭ slăbiciunilorŭ nóstre proprii.

Inzadarŭ vinŭ acuma cei ce au provocatŭ conflictulŭ și au causatŭ astfelŭ desastrulŭ destituirei unui profesorŭ sub cuvêntŭ, că ar fi „ultraistŭ", sĕ strige trădare. Ei trebuiau sĕ cunóscă împrejurările și sĕ scie, că într'unŭ statŭ, unde în cestiunĭ naționale domnesce puterea discreționară, nu se potŭ prinde șórecii cu clopotulŭ; trebuiau sĕ scie, câtŭ de slabe suntŭ autoritățile nóstre superióre bisericescĭ și școlare față cu stăpânirea, mai alesŭ în cestiunĭ naționale și de aceea trebuiau sĕ evite de a le espune la o nouă umilire față cu guvernulŭ.

Altă este cestiunea décă bine a procedatŭ direcțiunea școlei și décă bine a procedatŭ consistoriulŭ din Sibiiu, cum a procedatŭ. Noi suntemŭ de părere, că au comisŭ marĭ greșelĭ, mai alesŭ ignorândŭ principiulŭ fundamentalŭ pedagogicŭ: „*Principiis obsta.*"

Décă consistoriulŭ, avêndŭ cunoscință de pornirile necópte ale unorŭ tinerĭ dascălĭ n'ar fi așteptatŭ sĕ-i soséscă mai întâiu patalamaua dela d-lŭ Csaky, ci ar fi trimisŭ aicĭ de cu vreme unŭ comisarŭ, care sĕ cerceteze faptele și sĕ ia mĕsurile cuvenite, atuncĭ Metropolitulŭ ar fi pututŭ vorbi altfelŭ cu ministrulŭ și iar fi rĕspunsŭ la propunerea de amovare cu fapte împlinite în cerculŭ competinței autorității sale școlare.

Cum a fostŭ, cum n'a fostŭ însĕ, faptŭ este și rĕmâne, că certele pătimașe, carĭ s'au străplântatŭ dela Sibiiu la Brașovŭ, au causatŭ lovitura, ce a primit'o gimnasiulŭ nostru în urma atacerei cu discursulŭ școlarŭ, ținutŭ la serbarea Sf. Sofii, patróna școlelorŭ.

Décă vomŭ continua a ne rĕsboì în fața dușmanului limbei și a naționalității nóstre, în locŭ de a-i pune în cea mai strînsă înțelegere tóte piedecile posibile în urmărirea scopurilorŭ sale de distrugere, atuncĭ vomŭ ajunge la alte resultate și mai triste.

Crisa la noi a întratŭ dér într'unŭ stadiu fórte periculosŭ.

Apelămŭ la toțĭ Românii de bine sĕ se gândéscă seriosŭ la mijlócele de vindecare a bólei certelorŭ pătimașe, ce de unŭ timpŭ încóce au începutŭ sĕ se încuibe între noi.

Binele și salutea națiunei trebue sĕ ne fiă mai sfinte decâtŭ orĭ-ce interese și considerațiunĭ personale. Numai așa vomŭ puté sĕ sfărâmămŭ capulŭ șérpelui veninosŭ alŭ discordiei și sĕ facemŭ sfêrșitŭ crisei, ce ne amenință mai multŭ decâtŭ ura dușmanilorŭ noștri!

CRONICA POLITICA.

— 12 (24) Februarie.

Ḑiarulŭ apponyistŭ „Budapester Tagblatt" scrie sub titlulŭ „**Deputații sașĭ din dieta unguréscă**": Aflămŭ, că între deputații săsescĭ, carĭ până acum au fostŭ cei mai credincioșĭ spriginitorĭ ai guvernului, s'a pornitŭ o mișcare, ce se îndréptă în contra programului politicŭ bisericescŭ. Se scie, că la începutulŭ anului trecutŭ, în timpulŭ și după alegerile dietale, toțĭ deputații săsescĭ au intratŭ în partida guvernamentală. Aceștĭ

deputaţî se alăturară la acéstă partidă în urma străduinţelorŭ episcopului Daniel George Teutsch, care a fostŭ unŭ amicŭ intimŭ şi aderentŭ credinciosŭ alŭ contelui Iuliu Szapary, a cărui „liberalismŭ moderatŭ“ şi a cărui politică de naţionalitate o apróbă cu totulŭ. De atuncî situaţiunea politică s'a schimbatŭ în modŭ esenţialŭ, şi episcopulŭ Teutsch s'a pronunţatŭ pe faţă în contra căsĕtoriei civile. Saşii desaprobă căsĕtoria civilă, din motivulŭ, că biserica lorŭ are unele privilegii, la carî nu potŭ renunţa. In sĕptĕmâna trecută s'a ţinutŭ conferenţe la Sibiiu şi la Braşovŭ, în carî s'a desbătutŭ cestiunea, că óre deputaţi saşî sĕ iese din partida guvernamentală şi sĕ concluore la formarea unei partide centrale, la care lucră actualmente câţîva deputaţî afară de partidŭ şi câţîva deputaţî din partida guvernamentală? Din Transilvania primimŭ scirea, că toţî deputaţii saşî, îndată ce cestiunea politică bisericéscă va fi pusă la ordinea ḑilei, vorŭ fi învitaţî înaintea alegĕtorilorŭ lorŭ, carî vorŭ protesta unanimŭ în contra unei părţî a programului guvernului. Se crede, că toţî deputaţi saşî se vorŭ supune acestui protestŭ, şi vorŭ eşi din partida guvernului, formândŭ o fracţiune independentă. Cercurile electorale curate săsescî au trimisŭ în dietă 13 deputaţî. Aceste scirî arată câtŭ de „unită“ şi „compactă“ este partida guvernamentală, cu deosebire în cestiunile bisericescî.“

*

Despre o **conjuraţiune** a lui **Bismark** în contra împĕratului Wilhelm, sĕu celŭ puţinŭ în contra cancelarului Caprivi, unŭ corespondentŭ berlinesŭ alŭ ḑiarului „Wiener Tagblatt“ scrie următórele: „Corespondentulŭ D Vóstră a avutŭ o convorbire cu unŭ înaltŭ bărbatŭ de statŭ, după a cărui asertiunî, guvernulŭ este convinsŭ, că asaltulŭ agrarŭ în ambele parlamente este a se reduce la unŭ atacŭ dibaciu alŭ lui Bismark. Ţinta lui Bismark este respingerea proiectului militarŭ. Pentru ajungerea acestei ţinte lucră elŭ din rĕsputerî şi speră, că după respingerea proiectului militarŭ, Caprivi se va retrage. Acelŭ bărbatŭ de statŭ ḑise, că guvernulŭ se aştéptă, ca în momentulŭ din urmă proiectulŭ militarŭ se va zădărnici, deórece o mulţime de conservativî vorŭ vota contra, sub pretextŭ, că ei suntŭ adversarî ai serviciului de doi anî, dér cu intenţiunea hotărîtă, de a rĕsturna pe Caprivi. Aicî zace cheia situaţiunei actuale, aicî zace causa apropierei lui Caprivi de liberalî. Impĕratulŭ s'a esprimatŭ în convorbirile sale private fórte aspru asupra lui Bismark şi l'a numitŭ pe acesta trădătorŭ de patriă“.

*

Fóia rusĕscă „Novosti“ publică proclamaţia lui *Zancov* către Bulgaria, prin care Bulgarii suntŭ învitaţî sĕ protesteze energicŭ **contra revisuirei constituţiei.** Proclamaţia, ce pórtă datulŭ de 17 Februarie. se va rĕspândi în întrégă Bulgaria. Zancov provócă pe Bulgarî, ca pe câtŭ se póte sĕ sprijinéscă pe exarchŭ în protestulŭ sĕu contra revisuirei, sĕ-şî dea silinţa, ca cu puterî unite sĕ lucreze pentru delăturarea periculului ameninţătorŭ. Bulgaria, ḑice Zancov, trebue sĕ se libereze odată de sub influinţe strĕine. Oposiţia bulgară póte conta sigurŭ la ajutorulŭ ofiţerilorŭ armatei, carî ca şi în 1885 aşa şi acum vorŭ sci sĕ afle mijlóce pentru mântuirea patriei. Suntŭ semne, carî arată, că crisa se apropie cu multŭ mai repede, decâtŭ gândescŭ mulţî. Rusia, voindŭ sĕ delăture neînţelegerile dintre ea şi Bulgaria, va dovedi totŭ atâta marinimiă, câtă bunăvoinţă va arăta Bulgaria.

Dacoromânismulŭ
şi politica culturală maghiară.
IV.

Pretensiunile politice ale dacoromânismului.

La începutulŭ vécului XIX deja, a fostŭ scrisă teoria scienţifică istorică şi filologică a dacoromânismului şi a fostŭ conceputŭ programulŭ lui politicŭ. Sciinţa maghiară, politica maghiară şi guvernulŭ maghiarŭ nicî n'au observatŭ, nicî n'au învrednicitŭ cu atenţiune acésta. In timpurile consecutive, Românii s'au desvoltatŭ în modŭ neîntreruptŭ şi surprinḑĕtorŭ atâtŭ ca poporŭ, câtŭ şi ca factorŭ culturalŭ. Cei 2—300,000 de Românî, carî au fostŭ constataţî în Ardélŭ pe la finea vécului XVII de jesuiţii convertiştî, deja în anii 20 ai acelui vécŭ au progresatŭ la *unŭ milionŭ.* După episcopia de Blaşiu, s'a formatŭ deja în véculŭ trecutŭ episcopia gr. or. de Sibiiu şi cea gr. cat. de Oradea-mare, după carî au urmatŭ îndată episcopiile gr. cat. de Gherla şi Lugoşŭ şi episcopiile gr. or. de Aradŭ şi Caransebeşŭ. In cerculŭ acestorŭ episcopii s'au înfiinţatŭ şcolî, seminare de clericî, preparandii şi gimnasii. Nivelulŭ intelectualŭ alŭ preoţimei s'a înălţatŭ în continŭ. In straturile poporului nu mai este o raritate cunoscinţa de cetire şi scriere. Singuraticii episcopî, cum am amintitŭ pe *Bobŭ,* după Wesselényi, facŭ fundaţiunî cu mână darnică, în serviciulŭ scopurilorŭ culturale şi naţionale române. Despre tóte acestea guvernele din Transilvania şi Ungaria nicî nu iau cunoscinţă, cu atâtŭ mai puţinŭ se gândescŭ la aceea, că eventualŭ aceste mişcărî potŭ deveni paturî calde ale spiritului cu tendinţe contrare faţă de naţiunea maghiară şi de statŭ. In genere ḑicêndŭ cu Wesselenyi „nu am făcutŭ nimicŭ, nicî a-i uni cu noi naţionalicesce, orî a-i maghiarisa, nicî a-i indulci faţă cu noi şi a-i alătura la interesele nóstre cetăţenescî“. Pe guvernulŭ nostru nu l'a interesatŭ nicî măcarŭ cultura nóstră, cu atâtŭ mai puţinŭ cultura Românilorŭ. Culturalicesce i-am lăsatŭ cu totulŭ de sine.“

Nu aşa s'a lucratŭ în Viena. Pe teritoriulŭ regimentelorŭ grăniţărescî dela Năsĕudŭ şi Caransebeşŭ, guvernulŭ militarŭ s'a îngrijitŭ de eminentă educaţiă poporală relativŭ corĕspunḑĕtóre timpului. Fiilorŭ de grăniţerî românî li-se deschidŭ posturî de ofiţerî şi aceştia se înalţă până la cele mai înalte gradurî ale cărierii, ce li-s'a deschisŭ. Ei învaţă nemţesce, devinŭ părtaşî ai culturei germane, care nu se póte nega, *este mai înaltă şi mai valorósă, ca cea maghiară.* Ei nu numai că învaţă nemţesce, ci se îndulcescŭ aşa de multŭ de guvernulŭ imperialŭ austriacŭ, încâtŭ dela acesta aştéptă ei totŭ. In sufletulŭ lor lealitatea şi ura contra Maghiarilorŭ devinŭ concepte, carî se întregescŭ unele pe altele.

Este dreptŭ, că ei rĕmânŭ Românî, dér cum ḑice Wesseleny, urmarea creacerii lorŭ este, că la ura, ce-o nutrescŭ ei faţă cu noi, în virtutea rassei lorŭ, s'a mai adausŭ şi ura Nemţilorŭ contra Maghiarilorŭ.

Décă luămŭ în considerare acésta, este uşorŭ sĕ înţelegemŭ, în ce chipŭ în straturile poporului românŭ a devenitŭ convingere ideia, că faţă cu asuprirea maghiară numai împĕratulŭ Austriei póte sĕ-i apere. Astfelŭ a aflatŭ creḑĕmêntŭ şi faima, că Horia a încercatŭ pustiirea Maghiarilorŭ la voinţa şi porunca împĕratului Iosifŭ II. Pentru acésta ḑice *Densuşianu,* că „reserva constantă a lui Horia de-a nu face nicî o mărturisire înaintea tribunalului, deştéptă în noi convingerea destulŭ de basată, că împĕratulŭ a discutatŭ cu Horia în modŭ amĕnunţitŭ acéstă cestiune de reformă ponderósă în Ardélŭ“. Acésta ne dă nouĕ cheia pentru a afla, că actualilorŭ agitatorî românî, c'o lealitate falsă, pentru ce le place aşa de multŭ a apela la împĕratulŭ din Austria ignorândŭ pe regele şi guvernulŭ maghiarŭ, ba uneorî ne ameninţă chiar cu reminiscenţele lui Horia, cum a făcutŭ, de pildă, Bariţiu la 1884 înaintea tribunalului de pressă din Sibiiu, ḑicêndŭ: „Guvernulŭ maghiarŭ în frica sa de Horia şi Cloşca, a pretinsŭ amânarea Congresului românŭ gr. or. Noi însĕ întrebămŭ, că ce va face guvernulŭ atuncî, décă spiritulŭ acelora se întrupéză în óse şi carne şi în numele a trei milióne vorŭ pretinde drepturile şi libertatea răpită, dér nu dela guvernŭ, ci de-a dreptulŭ dela strănepotulŭ neuitatului Iosifŭ, care ca şi acela va *porunci a doua óră liberarea poporului românŭ de sub sclăviă*“.

Cetindŭ aceste rândurî, décă n'ar fi o nemodestiă vătĕmătóre, mi-ar plăcé sĕ întrebŭ: Óre ce cugetă guvernulŭ a face, ca spiritulŭ lui Horia şi a tovaroşilorŭ sĕi, sĕ nu devină óse şi carne? — căcî e lucru notoricŭ, că la concetăţenii noştri românî a devenitŭ deja teoriă istorică şi dogmă politică.

V.

S'a întêmplatŭ la 1816, că *George Lazărŭ,* unulŭ dintre tinerii învĕtaţî, eşitŭ din şcóla română, pentru o predică vehementă şi nesocotită s'a certatŭ cu episcopulŭ Moga; fiindŭ de altmintrelea şi supĕratŭ, că n'a fostŭ candidatŭ de episcopŭ, a trecutŭ în capitala Valahiei şi acolo deschide, pe lângă biserica St. Sava, prima şcólă publică românéscă în principatele române. Că ce influenţă şi ce urmărî a avutŭ acésta pentru deşteptarea spiritului naţionalŭ alŭ „rumunismului“, ni-o spune biograful sĕu, *Poenaru,* cum şi prinţulŭ *Ghica,* care insuşî a fostŭ unulŭ dintre fii acelorŭ boerî distinşî, carî au desertatŭ din şcolile călugărilorŭ grecî, ca sĕ pótă merge la şcóla românéscă a lui Lazărŭ. „Cum odinióră a venitŭ peste munţî Negru Vodă cu sabia, aşa a venitŭ Lazărŭ cu cartea în mână — ḑice Papiu Ilarianu — ca sĕ spună Românilorŭ de sub domnia fanariotă, că ei suntŭ Românî“. Invĕţăcelulŭ sĕu însĕ, *Eliade Rădulescu,* care este supranumitŭ: părintele literaturei române mai nouĕ, ḑice despre Lazărŭ şi despre dascălii românî din Ardélŭ, carî au păşitŭ pe urmele lui: „Precum Moise cu toiagulŭ, aşa şi ei prin munca lorŭ au alungatŭ întunerecullŭ, care a ţinutŭ pe Românî despărţiţî de pămêntulŭ făgăduinţei; ei au făcutŭ, ca Românii sĕ iese din Egipetulŭ minciunilorŭ şi sĕ cunóscă mărimea şi adevĕrulŭ originii lorŭ“.

Ceea ce a făcutŭ Lazărŭ în Valahia, aceea a făcutŭ, în interesulŭ culturei române, cu câţîva anî mai târḑiu Metropolitulŭ (?) *Asachi* în Moldova, care în 1820 aduce din Ardélŭ, ca învĕţătorî la seminariulŭ din *Socola,* pe *Costea, Manfi* şi Fabianŭ *Bobŭ.* Atuncî începe acea invasiune de dascălî, învĕţaţî şi scriitorî din Ardélŭ, care ţine până în ḑilele nóstre. Astfelŭ Românii din Ardélŭ, crescuţî sub aripile ocrotitóre ale statului maghiarŭ, au devenitŭ deşteptătorii spiritului naţionalŭ românŭ şi fundatorii culturei române în principatele valahe. Din timpulŭ acesta începêndŭ, toţî Românii privescŭ Ardélulŭ ca cuibŭ alŭ românismului. *Eminescu,* Petöfi alŭ Românilorŭ, în calitate de redactorŭ alŭ principalului organŭ de publicitate alŭ conservatorilorŭ, „Timpulŭ“, cu vre-o 10—11 anî înainte de asta, polemisândŭ cu liberalii şi imputându-le originea lorŭ greco-bulgară, a scrisŭ, că *„unŭ singurŭ preotŭ românŭ din Ardélŭ are mai multŭ şi mai adevĕratŭ simţŭ naţionalŭ românŭ, decâtŭ toţî liberalii“.* (Culegere de articulî de-ai lui Eminescu pag. 127).

La 1812 *Tudorŭ Vladimirescu* apucă arma împotriva veneticilorŭ Grecî şi alungă din Valahia cea mai mare parte a lorŭ, prin haiducii lui. Principele *Ipsilanti* însĕ trage în cursă pe Tudorŭ, face sĕ-lŭ omóre şi restabilesce érăşî domnia Fanarioţilorŭ; dér vinŭ Turcii în ţéră, punŭ capĕtŭ pentru totdéuna domniei fanariote, şi dau Românilorŭ din ambele principate domnî de viţa lorŭ. In urma acestorŭ mişcărî spiritulŭ naţionalŭ românŭ se deştéptă şi politicesce. In înţelesulŭ păcei din 1829 dela Adrianopolŭ încheiată între Ruşî şi Turcî, principatele române rĕmânŭ ca amanetŭ Ruşilorŭ, până ce Turcii vorŭ plăti 10 milióne despăgubirî de rĕsboiu şi Ruşii primescŭ totodată şi încredinţarea sĕ reguleze starea celorŭ douĕ principate.

Fructulŭ acestei încredinţărî a fostŭ aşa numitulŭ *Regulamentŭ organicŭ,* care garanta unŭ felŭ de costituţiă principatelorŭ. Acestŭ *Regulamentŭ organicŭ* a devenitŭ basa desvoltărei moderne a Românilorŭ. In cele douĕ ţĕrî, carî înainte de ocupaţiunea rusĕscă erau într'o adevĕrată stare orientală, de-odată se începe o repede desvoltare. In biblioteca Academiei din Bucurescî se află unŭ tablou contimporanŭ despre *divanulŭ ad hoc,* care convocatŭ fiind sub preşedinţia generalului *Kiseleff* avea sĕ stabiléscă principiile fundamentale ale *Regulamentului organicŭ.* Tótă boerimea, afară de doi tinerî oficerî ruşî în uniformă, purtândŭ pe capŭ fesurî şi îmbrăcată în caftane, ocupă locŭ în jurulŭ mesii de consultare. Adevĕratŭ divanŭ; adevĕrate stărî şi figurî de Asia. Dér de atuncî începêndŭ, progresulŭ este aşa de repede, încâtŭ după ţinerea *divanului ad hoc* abia a trecutŭ unŭ deceniu şi deja, în opulŭ sĕu citatŭ, Wesselenyi se esprimă astfelŭ: „In céţa viitorului stă ascunsŭ, décă în raporturile dubióse ale Europei şi atêrnândŭ de atâtea evenimente, vorŭ trăi ei viaţă cetăţenéscă uniţî naţionalisce — şi când? Dér acéstă aspiraţiune, care nu se póte numi tocmai neîntemeiată, prin iubire de patriă şi zelŭ naţionalŭ, a devenitŭ speranţă sigură şi dorinţă fierbinte. Mari şi departe mergĕtóre suntŭ acele planurî, ce se agită înaintea ochilorŭ lorŭ şi pe carî cu străduinţă le îndeplinescŭ *fiiĭ Muntenici şi ai Moldovei dintre carî unii au cu multŭ mai multă cultură şi pe carî spiritulŭ timpului i-a mişcatŭ cu multŭ mai tare, decum gândescŭ mulţî!*“

După încetarea ocupaţiunei rusescî mergŭ din Ardélŭ în România o cétă întrégă de tinerî românî saturaţî cu idei naţionale ale românismului, unde ocupă locurî distinse parte pe tĕrêmulŭ învĕţămêntului practicŭ, parte în administraţiune. *Câmpianu, I. Maiorescu, Papiu Ilarianu, Maximŭ şi Treboniu Laurianu* se stabilescŭ atuncî în cercurile şcólelorŭ mai înalte, ca înfocaţî apostolî ai românismului şi ai ideilorŭ dacoromâne istorice şi politice.

Sciinţa şi guvernarea nóstră nu ia nicî o cunoscinţă despre aceste mişcărî. Muntenia şi Moldova suntŭ pentru noi, Orientŭ depărtatŭ, unde nu este viaţă de statŭ, nu esistă nimicŭ, ce-ar fi vrednicŭ de atenţiunea nóstră, séu de ce chiar ar trebui sĕ ţinemŭ sémă.

(Va urma.)

SCIRILE ḐILEI.

— 12 (24) Februarie.

Congresulŭ serbescŭ. Patriarchulŭ sêrbescŭ George *Brancovici,* a convocatŭ pe sfêrşitulŭ lunei Februarie comisiunea de 11 a Congresului sêrbescŭ, ca sĕ desbată în modŭ finalŭ constituţia bisericéscă, ér comitetulŭ administrativŭ alŭ Congresului l'a convocatŭ pe ḑiua de 1 Martie, ca sĕ resolve afacerile curente.

—x—

Sórtea Ciangăilorŭ din Gyorok. Sub titlulŭ acesta se tânguescŭ foile maghiare astfelŭ: Inainte cu 9 anî s'au colonisatŭ în Gyorok (comit. Aradului), 150 familii de Ciangăi, carî în urma schimbărei referinţelorŭ, au rĕmasŭ în cea mai mare miseriă. Pe timpulŭ colonisării era localitatea unŭ paradisŭ formalŭ, în care locuitorii trăiau în belşugŭ. Filoxera a nimicitŭ şi acolo, şi apele sĕlbatice au inundatŭ totulŭ aşa, că din comuna înflorítóre n'a mai rĕmasŭ decâtŭ pustiu. Miseriei, care domnesce în Gyorok, suntŭ daţî jertfă în linia primă Ciangăii, carî fără picŭ de pâne au trebuitŭ sĕ trăéscă întréga érnă, plângêndu-sĕ amarŭ.

—x—

Despăgubirea Iaşilorŭ. Consiliulŭ românŭ de miniştri, asupra propunerei d-lui Vasile Pogorŭ, primarŭ alŭ Iaşilorŭ, care a şi luatŭ parte la consiliu, s'a ocupatŭ de o cestiune de celŭ mai viu interesŭ pentru capitala Moldovei. Constituanta dela 1886 dĕduse Iaşilorŭ, ca îndemnitate, o sumă de 10,000,000 lei vechî, pe care statulŭ n'a plătit'o nicî odată în banî. La 1880 şi la 1882 guvernulŭ liberalŭ, în plata acestei datorii, a datŭ Iaşilorŭ 12 moşii din împrejurime, cu

obligaţiunea să le vêndă meseriaşilorŭ Ieşanĭ in loturĭ micĭ şi ca din produsulŭ vêndărei să facă şcolĭ, să aducă apă potabilă şi să infrumseţeze oraşulŭ. Tóte tentativele făcute de consiliulŭ comunalŭ pentru a esecuta legea, au rĕmasŭ infructuóse şi numai unŭ numĕrŭ neinsemnatŭ de loturĭ s'au putută înstrĕina. In vedere, că Iaşii au trebuinţă în primulŭ rêndŭ de alimentare cu apă potabilă, lucrare care nu se póte face nicĭ cu ţîrîita nicĭ a se amâna; că oraşulŭ n'are unŭ abatoriu, şi că localele de şcolĭ primare lipsescŭ cu totulŭ, guvernulŭ a hotărîtŭ să viă în ajutorulŭ comunei, luândŭ înapoi moşiile şi dândŭ comunei valórea lorŭ în rentă, care să constituéscă oraşului capitalulŭ suficientŭ pentru a esecuta lucrările de prima necesitate, despre carĭ s'a vorbitŭ.

—x—

Cumpĕrare de mine. Se scrie din Abrudŭ: Minele de aurŭ de pe teritoriulŭ Botéşŭ le-a cumpăratŭ de moşie Ioanŭ Iancu parochŭ gr. or. în Buciumŭ Poieni şi Ioanŭ Danciu proprietarŭ în B. Isbita cu suma de 100,015 mii (una sută mii cincĭ spre-ḑece florenĭ) dela eredii familiei Lukáts din Zlatna. Acestŭ teritoriu mineralŭ constă din 128 parcele. Din acestea 96lea cumpărată păr. I. Iancu, ér 32 I. Danciu. Dumneḑeu să le fiă de ajutorŭ.

—x—

Concertŭ în Poesci. Duminecă, în 14 Februarie v., cunoscutulŭ baritonistŭ, d-lŭ *Traianŭ Mureşianu*, va da unŭ concertŭ cu binevoitorulŭ concursŭ alŭ d-rei Maria *Popovicĭ* şi alŭ d-lui Ernest *Narice*, pianistŭ. Programa concertului este bogată şi alésă.

—x—

Ţarevna pentru Muntenegru. Ḑiarele streine aducŭ scirea, că împărătésa Rusiei a trimisŭ principeluĭ Nichita din Muntenegru 10,000 de ruble cu destinaţia de-a se folosi pentru înfiinţarea unui asilŭ, în care să se créscă fete sĕrace muntenegrene, bosniace, sêrbe şi herţegovinene. Totŭ odată a încunosciinţatŭ pe principele, că va dărui în fiă-care anŭ o ventă de 5000 ruble pentru asilŭ.

—x—

Victimile ofticei. Ḑiarulŭ „Közegészségügyi Közlöny" împărtăşesce, că în Ungaria morŭ pe fiă-care anŭ de ofticā 60,000; statistica arată, că în tótă lumea totŭ alŭ şéptelea omŭ móre de acéstă bólă.

—x—

Pompierii din locŭ vorŭ arangia o serată dansantă mâne, Sâmbăta, în sala hotelului Centralŭ Nr. 1. Inceputulŭ la 7 óre séra. Intrarea 60 cr.

Naţionalităţile din Ungaria.

Resultatele oficiale ale numĕrotărei populaţiunei în Ungaria, numĕrătóre făcută la 1890, s'au publicatŭ abia ḑilele trecute.

După aceste date, étă în ce proporţiă s'au înmulţitŭ, în ḑece anĭ, naţionalităţile din Ungaria:

Au fostŭ:

Maghiarĭ în anulŭ 1880, 6.403 600, în anulŭ 1890, 7.361.207;

Românĭ în anulŭ 1880, 2.325.838, în anulŭ 1890, 2.591.947;

Germanĭ, în anulŭ 1880, 1.869.800, în anulŭ 1890 1.987.370;

Slovacĭ în anulŭ 1880, 1.855.400, în anulŭ 1890, 1.896.358;

Sêrbĭ şi *Croaţĭ*, în anulŭ 1880, 631.990, în anulŭ 1890, 678 276.

Rutenĭ, în anulŭ 1880, 353.226, în anulŭ 1890, 379.713.

Inmulţirea esprimată în procente a fostŭ în deceniulŭ dela 1880—1890 la Maghiarĭ 14.95 la sută, Românĭ 11.44, Rutenĭ 7.46, Sêrbĭ şi Croaţĭ 7.32, Germanĭ 6.29, Slovacĭ 2.15 la sută.

Precum se vede din aceste date oficiale, înmulţirea Românilorŭ este întrecută numai de către Maghiarĭ; ea este cu multŭ mai însemnată, decâtŭ înmulţirea orĭ cărei dintre celelalte naţionalităţĭ.

Numĕrulŭ indicatŭ alŭ Maghiarilorŭ însĕ, precum este evidentŭ, nu póte fi esactŭ, fiindŭ trecuţĭ, ca ¡Maghiarĭ toţĭ Evreii; afară de aceea suntŭ cunoscute falsificările ce se facŭ la asemenea recensĕminte în favorulŭ Maghiarilorŭ. Nu putemŭ presupune, că aceste falsificărĭ să se fi îndreptatŭ mai puţinŭ în contra Românilorŭ, decâtŭ în contra celorlalte naţionalităţĭ; prin urmare înmulţirea Românilorŭ ar trebui să fiă mai mare, decâtŭ cu 11.44 la sută. căcĭ amŭ trebui să adăogămŭ şi numĕrulŭ acelorŭ Românĭ, carĭ prin falsificare au fostŭ scrişĭ între Ungurĭ.

Décă mai considerămŭ şi emigrarea Românilorŭ în România, care în deceniulŭ trecutŭ, în care s'a colonisatŭ şi Dobrogea cu Românĭ ardelenĭ, a fostŭ fórte însemnată, atuncĭ acelŭ escedentŭ de 11.44%, care formézǎ numai o parte a înmulţirei naturale, câştigă o valóre mai mare; elŭ este de 2 orĭ atâtŭ de mare, ca numĕrulŭ înmulţirei Germanilorŭ din Austria 5.6 (la sută).

O propunere.

De lângă Oltŭ, 20 Febr. n. 1893.

In unulŭ din nrii precedenţĭ ai „Gazetei", am cetitŭ cu plăcere apelulŭ, ce se face către Bănoile române, de carĭ avemŭ la vre-o 23, ca acelea din profitulŭ lorŭ curatŭ, să sacrifice şi pentru înfiinţarea de bibliotecĭ poporale.

Ideia acésta este salutară din mai multe motive; între altele din motivulŭ, că înfiinţându-se atarĭ bibliotecĭ poporale, succesive s'ar înrădĕcina şi lăţi gustulŭ de cetire şi în poporŭ, şi prin lecturā sănĕtósă s'ar promova şi educaţiunea religiósă-morală a poporului, s'ar deştepta într'ênsulŭ consciinţa de sine, în urmarea căreia şi-ar pricepe mai bine interesele sale economice şi culturalĭ, şi tot-odată s'arŭ sci mai bine entusiasma pentru biericĭ, şcóle şi alte aşeḑăminte publice, singurile asile de mântuinţă în aceste timpurĭ de grele încercărĭ.

Dér scopulŭ meu este a atrage cu astă ocasiune atenţiunea binevoitóre a Băncilorŭ române la cea mai importantă causă naţională şi culturală, care este *causa şcólelorŭ române.*

După cum se scie, s'a presentatŭ în corpulŭ legislativŭ unŭ proiectŭ de lege, în urmarea căruia salarulŭ minimalŭ alŭ învĕţătorilorŭ trebue să fiă de 300 fl., ba suntŭ părerĭ, ca să fiă de 600 fl.

Avêndŭ de-o parte în vedere misiunea culturală a învĕţătorilorŭ, minimulŭ indigetatŭ în proiectulŭ de lege, faţă cu recerinţele actualĭ, ar fi fostŭ fórte modestŭ, dér de altă parte avêndŭ în vedere sĕrăcia şi împrejurările nefavoritóre ale poporului nostru, se póte uşorŭ prevedé, că nicĭ acelŭ minimŭ de 300 fl. în numĕróse comune române mai micĭ şi sĕrace, nu se va puté incassa. Dovadă suntŭ numĕrósele încercărĭ făcute până acum în privinţa urcărei salarului la 300 fl., apoi dovadă suntŭ încercările făcute în decursŭ de decenii, de a urca salarulŭ învĕţătorilorŭ măcarŭ la 200 fl. Decĭ este evidentŭ, că numĕróse comune bisericescĭ, neputêndŭ satisface proiectu lui devenitŭ odată lege obligătóre, esistenţa şcólelor române confesionale devine periclitată şi perḑêndu-şi acelea caracterulŭ confesionalŭ, nu şi-lŭ vorŭ mai puté recâştiga.

De aceea, în interesulŭ bine priceputŭ alŭ scopurilorŭ nóstre culturalĭ, este timpulŭ supremŭ, ca Bănoile nóstre, carĭ — cum vedemŭ din publicaţiunile lorŭ, — mai tóte dispunŭ de frumóse profiturĭ curate la finea anului de gestiune, să sacrifice după împrejurărĭ în favórea ajutorărei şcólelorŭ espuse periculului de nimicire.

Recunóscemŭ cu totŭ respectulŭ, că băncile nóstre şi până acum au datŭ icĭ colo ajutóre pentru biericĭ, şcolĭ şi alte institute. Intre altele, mai alesŭ „Albina", a ajutatŭ în modŭ considerabilŭ şcóla publică civilă a „Associaţiunei transilvane", cum şi şcóla reuniunei femeilorŭ române din Sibiiu. Cu tóte acestea, între altele „Albina", ca cea mai vechiă bancă, alŭ cărei profitŭ curatŭ la anŭ se urcă la ḑecĭ de mii (cu finea an. 1892, cum se ḑice, dispune peste 80,000, fl.) ar face după a mea părere mare serviciu scopurilorŭ nóstre culturalĭ, décă între marginile § 69 lit. g. din statutele sale, cu ocasiunea adunărei generale, ce se va ţiné către finea lui Martie a. c., ar destina câtŭ mai multŭ din cele 5% ale profitului curatŭ destinate pentru scopurĭ de folosŭ comunŭ, în favórea ajutorărei şcólelorŭ române.

Atarĭ ajutóre s'ar puté concede spre distribuire. Ordinariatelorŭ române, carĭ cunoscŭ mai bine împrejurările localĭ ale şcólelorŭ române espuse. Atarĭ ajutóre ar puté măcarŭ în parte însemnată salva esistenţa şcólelorŭ mai espuse periculului. Este cunoscutŭ, că şi cassa de păstrare săsésca din Sibiiu, în fiă-care anŭ. mai totŭ profitulŭ curatŭ îlŭ întrebuinţéză pentru ajutorarea diverselorŭ institute culturalĭ săsescĭ. X.

Jubileulŭ Papei.

Lumea catolică de câteva ḑile sĕrbătoresce în acelaşĭ timpŭ aniversarea a 50 a a ridicării părintelui Ioachim Pecci, aḑĭ *Papa Leon XIII*, la scaunulŭ episcopescŭ şi a 15 a a ridicării sale la demnitatea papală.

Leon XIII s'a născutŭ în orăşelulŭ italianŭ Carpineto la 2 Martie 1810. Dotatŭ cu calităţĭ extra-ordinare, carĭ au făcutŭ pe administratorulŭ episcopescŭ Anagni să-i ḑică, la 1888, vorbele rĕmase celebre: „Pentru marĭ lucrurĭ te-a menitŭ pe tine Domnulŭ,"— tinĕrulŭ Ioachim Pecci, îmbrăţişândŭ cariera preoţéscă, a ajunsŭ deja dela vêrsta de 27 de anĭ, la o situaţiune fórte înaltă în statulŭ papalŭ: prelatŭ domesticŭ şi membru alŭ guvernului civilŭ pentru afacerile interne şi a fostŭ trimisŭ ca guvernatorŭ în provincia Benevent, cea mai neliniştită pe acea vreme, unde s'a deosebitŭ printr'o energiă de ferŭ. Reuşind a supune acéstă provinciă, i s'a încredinţatŭ imediatŭ aceeaşĭ misiune pentru provincia Perugia, unde a guvernatŭ cu acelaşĭ succesŭ, faptŭ care i-a meritatŭ apoi demnitatea de nunciu apostolicŭ în Belgia şi ridicarea la rangulŭ titularŭ episcopescŭ (1843).

Ca nunciu apostolicŭ în Belgia, Ioachim Pecci şi-a desfăşuratŭ pentru prima óră calităţile diplomatice, carĭ i se admiră aḑĭ şi de contrarii sei. Au rĕmasŭ memorabile cuvintele, pe carĭ regele Leopold le-a adresatŭ, cu ocasia unei recepţiunĭ, nunciului Pecci: „Monseniore, nu sunteţĭ numai unŭ prelatŭ, care faceţĭ onóre ierarchiei bisericescĭ, ci şi unŭ mare bărbatŭ de statŭ".

La 1845, devenindŭ vacantŭ episcopatulŭ Perugiei, populaţia a cerutŭ cu atâta insistenţă pe episcopulŭ Pecci, încâtŭ a trebuitŭ să i-se împlinéscă acéstă dorinţă. In scaunulŭ Perugiei a rĕmasŭ apoi monseniorele Pecci până la ridicarea sa la cea mai înaltă demnitate a bisericei catolice.

In anulŭ 1853 a fostŭ făcutŭ cardinalŭ, ér la 1877 Camerlengo alŭ bisericei, în care calitate a trebuitŭ să se mute la Roma, dér fără a renunţa la scaunulŭ episcopescŭ alŭ Perugiei.

In calitate de Camerlengo, elŭ a avutŭ să substitue pe Papa Piu IX, după mórtea acestuia, întêmplată în anulŭ 1878, şi să conducă noua alegere, care a căḑutŭ asupra lui. De acum începe acea activitate prodigiósă a lui Leon XIII, pe care istoria o va consemna mai alesŭ în trei capitole:

1) Activitatea politică, prin care a căutatŭ împăcarea bisericei cu Statulŭ, mai alesŭ în Francia, unde duşmănia între aceste două era ajunsă odiniórā la paroxismŭ; resultatele acestei activităţĭ suntŭ destulŭ de cunoscute contimporanilorŭ; 2) activitatea pe terenulŭ socialŭ; se cunoscŭ adecă nisuinţele papei Leo XIII, de a revindeca pentru biserică misiunea resolvării marilorŭ cestiunĭ speciale, carĭ agită omenirea; şi 3) activitatea purŭ bisericéscă, care culminézǎ în silinţele, ce-şĭ dă de a aduce sub sceptrulŭ sĕu tótă creştinătatea.

Literatură.

Altiţe şi bibilurĭ este numele unei nouă reviste de litere, sciinţe şi arte, ce apare odată pe lună în Bucurescĭ (strada Semi-cercŭ Nr. 10) sub direcţiunea d-nei *SM. Andronescu (Smara)*. Costă la anŭ 10 lei. Nr. 2 pentru Febr. conţine: Altiţe şi bibilurĭ, de Smara; Feuille d'Album (poesiă francesă), de Fiammina; Mon Rêve (poesiă francesă) de Marie D. Ghica; Istoriculŭ spitalelorŭ, de Ermina Valch; Pastel, de L. t. V. Petrescu; Eram copilă, de Ana Ciupagia; Sufletŭ rĕsvrătitŭ, de Al. Obedenaru (poesii); Tipare; Epigrame, de Elena Hübsch; La urlătóre (poesiă), de Cornelia din Moldova; Jocurile olimpice, de Smara; A un malade imaginaire (poesiă francesă), de Corné-Ly; Vorbe dulcĭ (poesie), de Cornelia din Moldova; Armata vechiă a regatului Românilorŭ (urmare), de Athanasiad; Ingerului meu unŭ zimbetŭ cerŭ (poesiă), de Elena Hübsch; Din cugetările unei Oltence, de Elena Hübsch; Inscilaturĭ cu aţă albă (sub rubrica acésta se cuprindŭ diferite scirĭ); Tighelurĭ (glume) etc.

NECROLOG. **George Raţiu**, protopopŭ gr. cat. şi asesorŭ consistorialŭ, a rĕposatŭ la 13 Februarie c. în Capnicŭ, în alŭ 41-lea anŭ alŭ preoţiei şi alŭ 66-lea alŭ etăţii. Ilŭ jălesce intristat-i soţiă Maria Capşa, cu 4 fii şi 3 fice ale sale; apoi fraţĭ, surorĭ şi numĕroşĭ nepoţĭ. — Fiă-i ţĕrêna uşórǎ!

DIVERSE.

Palatulŭ lucrătorilorŭ. In Londra s'a înfiinţatŭ de curêndŭ unŭ palatŭ uriaşŭ al lucrătorilorŭ. Faţada lui este lungă de 45 de metri. Are 4 etage şi e destinatŭ numai pentru lucrătorii fără ocupaţiă. In sala de mâncare potŭ încăpea 500 de ómenĭ. In partea de josŭ alŭ palatului suntŭ 4 bucătării enorme, în care fie-care lucrătorŭ îşĭ póte pregăti mâncare, fără să plătéscă nimicŭ. Acela care nu se pricepe póte cumpĕra de mâncare pe unŭ preţŭ micŭ din alte bucătării alăturea. Totŭ josŭ se află 3 odăi de spălatŭ. In primulŭ etagiu e o bibliotecă frumósă provĕḑutǎ cu birourĭ, hârtie, condeie, cernélă, o mulţime de scrierĭ populare şi cu tablourĭ frumóse. Afară de aceia suntŭ 460 de odăi de dormitŭ. Fie-care lucrătorŭ are unŭ patŭ de ferŭ, perine şi saltele. Orĭ-ce lucrătorŭ, care voesce să şédă acolo plătesce pe ḑi 50 de centime. Pentru suma acésta ei primescŭ mâncare, încălḑitŭ, luminatŭ, spălatŭ, odaie frumósă de durmitŭ, bibliotecă şi în sfârşitŭ totŭ ce-i trebue, afară haine.

Unŭ cuptorŭ fără focŭ. După cuptórele cu accetatŭ de sodiu, după cele cu cărbune chimicŭ, adecă cele prin ajutorulŭ cărbunelui îmbibat cu diferite nitrate, écă că ese la ivélă unŭ cuptorŭ fără focŭ şi fără pericule. Se scie că apa, care se combină cu calcea desvoltă căldurĭ în marĭ cantităţĭ. Căldura, care se desvoltă stă în raportŭ cu cantitatea de calce; astfelŭ unŭ kil. de calce arŭ putea produce o căldură de 140—320 de calorii. Acéstă căldură este un efectŭ alŭ combinaţiunei calcei, care se transformă în idratŭ de calciu. Inventatorulŭ, Loisonŭ de Vivĕrŭ, a aşeḑatŭ în compartimente deosebite calcea şi apă. Prin ajutorulŭ unui botonŭ se apropie puţinŭ câte puţinŭ apa în contactŭ cu calcea, după nevoia de căldură, până când tótă calceaua fiindŭ combinată, trebue schimbată provisiunea. Fără focŭ, dar décă acela care manueşte botonulŭ regulatorŭ, nu lucreazǎ cu prudenţă, cine ne asigură în contra exploziilorŭ, carĭ potŭ fi mai teribile de câtŭ cele causate prin focŭ.

Proprietarŭ **Dr. Aurel Mureşianu.**

Redactorŭ responsabilŭ: **Gregoriu Maiorŭ.**

Cursulu pieței Brașovŭ

din 24 Februarie st. n 1893

Bancnote românesci	Camp.	9 52	Vênd.	9.53
Argintŭ românescŭ	„	9.44	„	9.48
Napoleon-d'orĭ	„	9.58	„	9.62
Lire turcesci	„	—.—	„	—.—
Seris. fonc. „Albina" 6%		—.—	„	—.—
„ „ „ 5%	„	—.—	„	—.—
Imperialĭ	„	—.—	„	
Galbinĭ	„	5.60	„	5 65
Ruble rusescĭ	„	—.—	„	—.—
Mărcĭ germane		58.70	„	59 10

Discontulŭ 6—8% pe anŭ.

Cursulŭ la bursa din Viena

din 23 Februarie st. n 1893.

Renta de aurŭ 4%	116.05
Renta de hârtiă 5%	— —
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare aurŭ	123.10
dto argintŭ	102.10
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare [prima emisune	120 40
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare [2-a emisiune]	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (3-a emisiune)	—.—
Bonurĭ croato-slavone	.—
Bonurĭ rurale-ungare	96.10
Despăgubirea pentru dijma de vinŭ unguréscŭ	97 50
Imprumutulŭ cu premiulŭ unguréscŭ	152.—
Losurile pentru regularea Tisei și Seghedinului	143 75
Renta de argintŭ austriacă	99 15
Renta de hârtiă austriacă	97.50
Renta de aurŭ austriacă	118.05
Losurĭ din 1860	149 65
Acțiunile băncei austro-ungare	987.—
Acțiunile băncei de creditŭ austr	397 50
Acțiunile băncei de creditŭ ungar.	331.75
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.68

Napoleon-d'orĭ	9.64½
Mărcĭ 100 imp. germane	59.30
Londra 10 Livres sterlinge	121 30

Anunciurĭ
(inserțiuni și reclame)

Suntŭ a se adresa subscrisei administrațiunĭ. In casulŭ publicăriĭ unui anunciu maĭ mult de odată se face scădĕmêntŭ, care cresce cu câtŭ publicarea se fece maĭ de multe-orĭ.

Administrațiunea „GAZETEI TRANSILVANIEI."

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei" à 5 cr. se potŭ cumpĕra în librăria Nicolae Ciurcu, și în tutungeria I. Gross.

A V I S U!

Prenumerațiunile la **Gazeta Transilvaniei** se potŭ face și reînoi ori și când dela 1-ma și 15 a fiă-cărei lunĭ.

Domnii abonațĭ sĕ binevoiască a arăta în deosebĭ, când voiescŭ ca espedarea sĕ li-se facă după stilulŭ nou.

Domnii, ce se abonéză din nou, sĕ binevoiască a scrie adresa lămuritŭ și sĕ arate și posta ultimă.

Administraț. „Gaz. Trans."

Mersulŭ trenurilorŭ
pe liniile orientale ale căii ferate de statŭ r. u. valabilŭ din 1 Octomvre 1892.

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de persón.	Trenŭ accelelratŭ	Trenŭ de persón.	Trenŭ accelelratŭ
Viena	10.00	8.05		2.15
Budapesta	8.25	1.55	5.50	9.15
Szolnok	11.38	4.14	9.22	11.19
P. Ladány	2.12	5.53	11.53	12.57
Oradea-mare	3.53	7.08	1.50	2.12
	4.—	7.15	2.24	2.19
Mezö-Telegd	4.30	7.43	3.03	2.49
Rév	5.22	8.18	3.46	3.26
Bratca	5.45		4.07	
Bucia	0.00	0.—		
Ciucia	6.31	9.07	4.53	4.17
Huedin	7.12	9.37	5.32	4.50
Stana	7.29		5.48	
Aghiriș	7.49		6.08	
Gârbău	8.01		6.24	
Nădĕșel	8.14		6.39	5.42
Clușiu	8.29	10.37	6.59	5.55
	8.46	11.10	8.20	6.18
Apahida	9.03	11.32	8.45	6.34
Ghiriș	10.08	12.50	10.21	7.34
Cucerdea	10.37	1.25	11.09	7.57
Uióra	10.56	1.43	11.17	
Vințul de sus	11.04	1.52	11.26	
Aiudŭ	11.28	2.18	11.54	8.22
Teiușŭ	11.45	2.40	12.18	(8.38
	12.13		12.58	(8.43
Crăciunelŭ	12.44		1.34	
Blașiu	12.59		1.51	9.14
Micăsasa	1.35		2.29	
Copșa mică	1.51		2.48	(9.48
	2.12		3.03	(9.50
Mediașŭ	2.31		3.26	10.06
Elisabatopole	3.04		4.07	10.28
Sighișóra	3.46		4.49	11.04
Hașfalĕu	4.04		5.35	11.19
Homorodŭ	5.26		7.23	12.27
Augustinŭ	6.10		8.09	12.58
Apața	6.41		8.43	1.15
Feldióra	7.17		9.18	1.35
Brașovŭ	8.—	Tren de pers.	10.05	(2.09
		11.—	Tr. ac. 5.15	(2.19
Timișŭ		12.26	5.57	3.01
Predealŭ		1.11	6.29	3.31
Bucuresci		8.35	12.10	9.15

Predealŭ—Budapesta

	Trenŭ accelelratŭ	Trenŭ de persón.	Trenŭ accelelratŭ	Trenŭ de persón.
Bucuresci	7.40		8.50	Tr. ac. 4.45
Predealŭ	1.12		5.16	9.12
Timișŭ	1.42		5.57	9.41
Brașovŭ	2.18	4.20	6.58	10.17
	2.48	4.48		7.23
Feldióra	3.19	5.07		8.03
Apața	3.40	5.42		8.37
Augustinŭ	3.56	6.09		9.04
Homorodŭ	4.29	6.55		9.46
Hașfalĕu	5.34	8.23		11.03
Sighișóra	5.54	8.53		11.29
Elisabetopole	6.21	9.31		12.06
Mediașŭ	6.42	10.09		12.37
Copșa mică	6 55	10.31		12.53
	6.57	10.47		1.18
Micăsasa		11.06		1.39
Blașiu	7.31	11.42		2.13
Crăciunelŭ		11.57		2.27
Teiușŭ	8.—	12.28		2.49
	8.07	1.08	12.54	3.47
Aiudŭ	8.24	1.35	1.23	4.07
Vințul de sus		2.05	1.51	4.28
Uióra		2.13	2.00	2.34
Cucerdea	8.54	2.31	2.08	4.52
Ghirișŭ	9.23	3.18	3.—	5.26
Apahida		4.45	4.23	6.34
Clușiu	10.45	5.14	4.48	6.52
	11.01	6.14	5.25	7.40
Nădășelŭ		6.29	5.43	8.50
Ghîrbău		6.53		8.05
Aghirișŭ		7.02	6.07	8.19
Stana		7.28		8.43
B. Huiedin	12.47	7.53	6.39	9.12
Ciucia		8.31	7.08	9.51
Bucia		8.51		9.56
Bratca	1.26	9.10	7.47	10.23
Rév		9.30		10.42
Mező-Telegd	1.52	10.07	8.13	11.17
Oradea mare	2.18	10.44	8.38	11.51
	2.25	11.04	8.43	12,09
P. Ladány	3.46	1.16	10.05	2.24
Szolnok	5.23	3.31	11.46	4.47
Budapesta	7.30	6.35	1.50	8.40
Viena	1.55	3.00	7.20	6.20

B.-Pesta-Aradŭ-Teiuș

	Trenŭ de persón.	Trenŭ accelelratŭ	Trenŭ de persón.
Viena	10.00	8.05	2.15
Budapesta	8.10	1.56	9.30
Szolnok	11.04	4.02	1.05
Aradŭ	3.45	6.57	5.24
	4.30	T. d. per. 2.34	5.46
Glogovațŭ	4.42	2.54	5.57
Gyorok	5.03	3.34	6.19
Paulișŭ	5.14	3.58	6.30
Radna Lipova	5.32	4.20	6.48
Conop	5.56		7.12
Bĕrzova	6.12		7.27
Soborșinŭ	6.58		8.07
Zamŭ	7.26		8.35
Gurasada	7.52		8.57
Ilia	8.08		9.13
Branicĭca	8.26		9.29
Deva	8.52		9.53
Simeria (Piski)	10.00		10.19
Orăștia	10.25		10.50
Șibotŭ	10.44		11.16
Vinț. de josŭ	11.58		11.44
Alba-Iulia	11.29	7.05	12.06
Teiușŭ	11.56	7.40	12.38

Teiuș-Aradŭ-B.-Pesta

	Trenŭ de persón.	Trenŭ accelelratŭ	Trenŭ de persón.
Teiușŭ	3.04		1.39
Alba-Iulia	3.40		2.19
Vinț. de josŭ	4.58		2.36
Șibotŭ	4.20		3.03
Orăștia	4.42		3.30
Simeria (Piski)	5.43		4.17
Deva	5.59		4.33
Branicĭca	6.24		4.55
Ilia	6.49		5.17
Gurasada	7.—		5.28
Zamŭ	7.28		5.54
Soborșinŭ	8.03		6.24
Bĕrzova	8.54		7.02
Conopŭ	9.10		7.17
Radna Lipova	9.44	5.28	7.46
Paulișŭ	9.58	5.50	7.57
Gyorok	10.11	6.20	8.08
Glogovațŭ	10.34	7.01	8.30
Aradŭ	10.46	7.20	8.40
	11.18	8.20	9.05
Szolnok	4.15	11.15	2.21
Budapesta	7.25	1.20	5.50
Viena	6.20	7.20	3.—

Simeria (Piski) Petroșenĭ

Simeria	6.—	10.35	4.22
Streiu	6.35	11.23	4.58
Hațegŭ	7.21	12.23	5.42
Pui	8.06	1.21	6.36
Crivadia	8.47	2.23	7.24
Banița	9.21	3.19	8.04
Petroșenĭ	9.45	4.—	8.36

Petroșenĭ-Simeria (Piski)

Petroșenĭ	6.—	10.50	6.20
Banița	6.41	11.40	6.54
Crivadia	7.19	12.19	7.20
Pui	7.57	1.05	7.51
Hațegŭ	8.36	1.54	8.25
Streiu	9.18	2.49	9.01
Simeria	9.52	3.27	9.35

Aradŭ—Timișóra

Aradŭ	6.15	11.30	5.58
Vinga	7.32	12.47	6.46
Timișóra	8.42	2.04	7.39

Timișóra—Aradŭ

Timișóra	8.—	1.11	8.15
Vinga	9.02	2.46	9.46
Aradŭ	9.44	3.50	10.55

Ghirișŭ—Turda

Ghirișŭ	7.48	10.35	3.40	10.24
Turda	8.08	10.55	4.—	10.44

Turda—Ghirișŭ

Turda	4.50	9.30	2.30	8.50
Ghirișŭ	5.10	9.50	2.50	9.10

Sighișóra—Odorheiu

Sighișóra	4.30	11.25
Odorheiu	7.21	2.11

Odorheiu—Sighișóra

Odorheiu	8.15	3.15
Sighișóra	10.52	6.10

Careii-marĭ—Zelău

Careii-marĭ	5.45
Zelău	11.—

Zelău—Careii-marĭ

Zelău	1.56
Careii-marĭ	7.03

Mureșŭ-Ludoșŭ—Bistrița

Murĕșŭ-Ludoșŭ	4.—
Țagu-Budateleoŭ	6.48
Bistrița	9.59

Bistrița—Mureșŭ-Ludoșŭ

Bistrița	1.16
Țagu-Budateleoŭ	4.15
Murĕșŭ-Ludoșŭ	7.21

Copșa-mică—Sibiiu

Copșa mică	3.—	10.57	7.10
Șeica-mare	3.31	12.22	7.43
Loamneș	4.15	12.40	8.27
Ocna	4.46	12.50	8.59
Sibiiu	5.10	2.26	9.23

Sibiiu—Copșa-mică

Sibiiu	7.35	4.49	10.17
Ocna	8 02	5.09	10 43
Loamneș	8.30	5.32	11.09
Șeica-mare	9 05	5.59	11.40
Copșa mică	9.34	6.20	12.05

Cucerdea-Oșorheiu-R.-sás.

Cucerdea	2.35	8.20	2.41
Ludoș	3 26	9.11	3.27
Oșorheiu (	5.07	11.39	5.14
(	5.50	12.20	5.3
Regh.-săs.	7.15	1.15	7.15

Regh.-sás.-Oșorh.-Cucerdea

Regh.-săs.	3.44		3.22
Oșorheiu (	5 14	9.35	5.05
(	5.20	10.05	5.54
Ludoș	7.—	12.31	7.41
Cucerdea	7.47	1.15	8.25

Simeria (Piski)—Hunedora

Simeria (Piski)	10.50	4.40	9.56
Cerna	11.13	5.03	10.08
Hunedóra	11.48	5.38	10.32

Hunedora—Simeria (Piski)

Hunedóra	4.46	2.32	7.22
Cerna	5.11	3.—	7.50
Simeria	5.28	3.20	8.10

Brașov—Zĕrnești

Brașov	8.35	4.55
Zĕrneștĭ	10.28	6.36

Zĕrnesti—Brașov

Zĕrnescĭ	5.00	12.20
Brașov	6.29	1.44

Brașov—Ch.-Oșorheiu.

Brașovŭ	8.50	3.10
Uzonŭ	9.43	4.23
S.-Georgiu	10.32	5.03
C.-Oșorheiu	12.54	7.26

Ch.-Oșorheiu—Brașov.

Ch.Oșorheiu	4.30	2.45
S.-Georgiu	6.53	5.30
Uzonŭ	7.00	5.45
Brașovŭ	8.25	7.25

Nota: Numerii încadrațĭ cu linii gróse însemnéză órele de nópte.

Tipografia A. MUREȘIANU.